

Eerste zondag van de veertigdagentijd van de A-Cyclus voor zondag 5 maart 2017

Genesis 2,7-9;3,1-7a

Romeinen 5,12-19

Matteüs 4,1-11

Genesis 2,7-9;3,1-7

Uit het boek Genesis

In het begin boetseerde God de HEER de mens uit stof,
van de aarde genomen,
en Hij blies hem de levensadem in de neus:
zo werd de mens een levend wezen.
Daarna legde God de HEER een tuin aan in Eden,
ergens in het oosten,
en daarin plaatste Hij de mens
die Hij geboetseerd had.
God de HEER liet uit de grond allerlei bomen opschieten,
aanlokke-lijk om te zien
en heerlijk om van te eten;
daarbij was ook de boom van het leven
midden in de tuin
en de boom van de kennis van goed en kwaad.
Van alle dieren, die God de HEER gemaakt had,
was er geen zo sluw als de slang.
Ze zei tot de vrouw:
"Heeft God werkelijk gezegd
dat ge van geen enkele boom in de tuin moogt eten?"
De vrouw zei tot de slang:
"Wij mogen wel eten
van de vruchten van de bomen in de tuin.
God heeft alleen gezegd:
Van de vruchten van de boom
die midden in de tuin staat
moogt ge niet eten;
ge moogt ze zelfs niet aanraken;
anders zult gij sterven."
Maar de slang zei tot de vrouw:
"Gij zult helemaal niet sterven.
God weet dat uw ogen open zullen gaan
als ge eet van die boom,
en dat ge dan gelijk zult worden aan God
door de kennis van goed en kwaad."
Toen zag de vrouw
dat het goed eten was van die boom,
en dat hij een lust was voor het oog,
en hoe aantrekkelijk het was
er inzicht door te krijgen.
Zij plukte dus een vrucht en zij at ervan;
zij gaf er ook van aan haar man,
die bij haar stond,
en ook hij at ervan.

Nu gingen hun beiden de ogen open
en zij ontdekten dat zij naakt waren.
Daarom hechtten ze vijgebladen aaneen
en maakten daar lendeschorten van.

Romeinen 5,12-19 of 5,12.17-19

Uit de brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen van Rome

Broeders en zusters,
Door één mens is de zonde in de wereld gekomen
en met de zonde de dood;
en zo is de dood over alle mensen gekomen,
aangezien allen gezondigd hebben.
(Er was immers reeds zonde in de wereld,
voor de wet er was.
Maar de zonde wordt niet aangerekend, waar geen wet is.
Toch heeft de dood als koning geheerst
in de tijd van Adam tot Mozes,
dus ook over hen
die zich niet op de wijze van Adam schuldig hadden gemaakt
aan de overtreding van een gebod.
Adam nu is het beeld van Hem die komen moest.
Maar de genade van God
laat zich niet afmeten naar de misstap van Adam.
De fout van één mens bracht allen de dood,
maar God schonk allen rijke vergoeding
door de grote gave van zijn genade:
de ene mens Jezus Christus.
Zijn gave is sterker dan die ene zonde.
De rechtspraak die volgde op de ene misstap
liep uit op een veroordeling,
maar de gratie die na zoveel overtredingen verleend werd,
betekende volledige kwijtschelding.)
Door toedoen van één mens begon de dood te heersen,
als gevolg van de val van die mens.
Zoveel heerlijker zullen zij
die de overvloed der genade
en de gave der gerechtigheid ontvangen,
leven en heersen,
dank zij de ene mens Jezus Christus.
Dit betekent:
één fout leidde tot veroordeling van allen,
maar één goede daad leidde tot vrij spraak
en leven voor allen.
En zoals door de ongehoorzaamheid van één mens
allen zondaars werden,
zo zullen door de gehoorzaamheid van Een
allen worden gerechtvaardigd.

Matteüs 4,1-11

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Matteüs

In die tijd werd Jezus door de Geest naar de woestijn gevoerd om door de duivel op de proef gesteld te worden.

Nadat Hij veertig dagen en veertig nachten had gevast, kreeg Hij honger.

Nu trad de verleider op Hem toe en sprak:

“Als Gij de Zoon van God zijt, beveel dan dat deze stenen hier in brood veranderen.”

Hij gaf ten antwoord:

“Er staat geschreven:

Niet van brood alleen leeft de mens, maar van elk woord dat komt uit de mond van God.”

Vervolgens nam de duivel Hem mee naar de heilige stad, plaatste Hem op de bovenbouw van een tempelpoort en sprak tot Hem:

“Als Gij de Zoon van God zijt, werp U dan naar beneden, want er staat geschreven:

Aan zijn engelen zal Hij omtrent U een bevel geven, dat zij U op de handen nemen, opdat Ge uw voet niet zult stoten aan een steen.”

Jezus zei tot hem:

“Er staat ook geschreven:

Gij zult de Heer uw God niet op de proef stellen.”

Ten slotte nam de duivel Hem mee naar een heel hoge berg, vanwaar hij Hem alle koninkrijken der wereld toonde in hun heerlijkheid.

En hij zei:

“Dat alles zal ik U geven, als Gij in aanbidding voor mij neerval.”

Toen zei Jezus hem:

“Weg, satan; er staat geschreven: De Heer uw God zult gij aanbidden en Hem alleen dienen.”

Nu liet de duivel Hem met rust

en er kwamen engelen om Hem te dienen.

Commentaar

Jean Bastiaens

Staande blijven in de beproeving

We vieren vandaag de eerste zondag in de veertigdagentijd. Deze periode begint met Aswoensdag en loopt door tot en met Palmzondag. Daarna begint de Goede Week. De liturgie kleurt paars: het is een tijd van inkeer, dat wil zeggen van ‘bidden, vasten en aalmoezen geven’, de drie pijlers waarover Jezus ons in de Bergrede heeft gesproken. Natuurlijk geldt die drievoudige opdracht ook buiten de veertigdagentijd, maar nu wordt alles intenser beleefd. Waarom? Omdat we samen met Jezus op weg gaan naar Jeruzalem. In Jeruzalem, de stad van de vrede, zal Jezus met ons Pasen houden. Hij zal zijn leven geven voor ons, als een paaslam, om ons te bevrijden uit de macht van dood en slavernij. En Hij zal dit alleen maar

kunnen door de dood niet te ontwijken, maar er doorheen te gaan. Zijn *exodus* zal ons vrede brengen, herboren leven (tweede lezing)!

De lezingen van deze zondag zijn buitengewoon rijk. We moeten geen schrik hebben voor een wat langere Woorddienst: wanneer de lectoren goed voorbereid voor de dag treden, zullen we gevoed worden met kostbare spijs. Zowel in de eerste lezing als in het evangelie is er sprake van een 'beproefer', hetzij in de gedaante van een slang, hetzij in de gedaante van de 'diabolos' – dat wil zeggen 'hij die aanklaagt en tweedracht zaait'.

De eerste lezing verplaatst ons naar het begin. GOD boetseert de mens en plaatst hem in de tuin in Eden. Hij mag van alle bomen eten, behalve van de boom des levens en van de boom van de kennis van goed en kwaad. Maar de mens is alleen en krijgt daarom een 'tegenover', en zo zijn sinds het begin man en vrouw op elkaar aangewezen. Dan verschijnt de slang op het toneel, de sluwste van alle levende wezens. De slang heeft er weet van dat GOD alleen de man heeft aangesproken over het gebod, die het heeft doorgegeven aan de vrouw. En dus richt hij zich tot de vrouw: 'Is het waar dat je hier *van geen enkele boom* in de tuin mag eten?' Als verdraaiing van zaken kan dat tellen. Dan vertelt de vrouw wat zij gehoord heeft: wie eet van de boom des levens zal sterven. Dan doet de slang waartoe hij gekomen is: hij stelt GOD voor als degene die de mens iets misgunt. Hij verandert het godsbeeld. De slang houdt de vrouw de ultieme zinsbegoocheling voor: wie van deze vrucht eet, wordt ook zelf 'god' door de kennis van goed en kwaad. En wanneer de vrouw en de man gegeten hebben, ontdekken zij dat ze naakt zijn: nu schamen ze zich voor hun lichamelijk en seksueel verschil, de ambiguïteit doet haar intrede. Het besef van goed en kwaad – en de daarbij behorende keuzemogelijkheden – nestelt zich in de geest van de mens. Het leven in de tuin is niet langer houdbaar.

In de evangelielezing bevinden we ons niet in een idyllische tuin, maar in de woestijn. In de voorafgaande scène was Jezus gedoopt. Bij die doop had hij de Geest ontvangen. En de Stem uit de hemel had Hem aangewezen als 'de geliefde Zoon'. Diezelfde Geest drijft Hem nu de woestijn in om door de 'aanklager' op de proef gesteld te worden. Jezus vast gedurende veertig dagen. Hij denkt na over zijn opdracht, over wat het betekent om de 'geliefde Zoon' te zijn. Maar Hij krijgt ook honger. En juist op dat moment verschijnt satan, de sluwste onder de levenden. Het gesprek tussen Jezus en satan gaat over dat zoonschap. Ook hier wil de tegenstrever het godsbeeld verdraaien: als Jezus werkelijk is aangewezen als 'Zoon van GOD', dan zal Hij geen moeite hebben om die woestijnstenen in kostbaar brood te veranderen. En als Jezus werkelijk de geliefde Zoon is, dan zal Hij zich toch zeker wel van het hoogste van de tempel – plaats van Gods inwoning! – durven gooien? Jezus plooit niet. Hij houdt stand en houdt zijn hongergevoel in bedwang. Hoe doet Hij dat? Door zijn diepe vertrouwdheid met de Schriften. Want ook dáár klinkt de Stem uit de hemel. En die Stem heeft gezegd dat een mens niet leeft van brood alleen, maar 'van elk woord dat komt uit de mond van GOD'. De Tora is een reisgids voor het leven, en in oorsprong was het een reisgids voor een volk dat veertig jaren door de woestijn trok.

Satan heeft nog een ultiem wapen: als Jezus dan geen mirakelman wil zijn die stenen in brood verandert, en als Hij dan geen held wil zijn die kan stunts, dan is Hij misschien wel gevoelig voor de aantrekkelijkheid van de echte macht. 'Heel de wereld ligt in je hand... als Je mij aanbidt en vereert', zegt satan. Maar hiermee heeft satan zichzelf ontmaskerd: hij misgunt Jezus het Zoonschap, en wil van Hem een 'zoon van satan' maken. Opnieuw houdt Jezus stand, dankzij de Tora (Deuteronomium 6,13). Satan heeft geen tweedracht kunnen zaaien in het hart van Jezus, en druipt af. Nu is Jezus klaar om aan zijn openbaar optreden te beginnen! Slang of satan hebben niet langer het laatste woord.